

tömeg táblák kiadására, melyeknél azt is figyelembe kell venni, hogy a tág hálózatban levő nemesnyár törzseknek más az alakszáma, mint az állományban növekedőknek. A jelenleg rendelkezésünkre álló nyár fatermési táblák átdolgozás nélküli használata sok tévedésre nyújtana lehetőséget.

A felsorolt előfeltételek megoldása elsősorban központi intézkedéseket igényel, de sok feladat hárul belőle az ERTI illetékes osztályaira is.

Befejezésül még szükségesnek tartom megemlíteni, hogy az 1966-ban kellő megalapozás nélkül cellulóznnyár létesítésére bejelentett területek sem vesznek el az erdészeti számára, mert ezek a még nagyobb méretű erdőtelepítési-fásítási program keretén belül kerülnek hasznosításra. Ennek a felmérését is elvégeztük a IV. ötéves terv időszakára, s eszerint az erdőgazdasági, állami gazdasági és termelőszövetkezeti kezelésben levő területeken együttvéve évi 4000—5000 ha elsőkivitelű erdőtelepítés várható.

Ezek a feladatok komoly felkészülést kívánnak valamennyi erdészeti szervtől.

Д-р Том К.: СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ ОПЫТЫ ПОСАДКИ ТОПОЛЯ НА ЦЕЛЛЮЛОЗУ В БАЧ-КИШКУНСКОМ КОМИТАТЕ.

В Бач-Кишкунском комитате, располагаящим наибольшими возможностями в стране для посадки леса в сельском хозяйстве, на выполнение программы посадки тополя на целлюлозу в течение 10 лет можно рассчитывать, примерно, на площади 6620 га.

Общий запас древесины от промежуточного пользования и главного пользования в подлежащих к созданию насаждениях можно ожидать в объеме около 860 000 кубм. В порядке обследования ранее намеченных площадей под посадку тополя на целлюлозу выявлено, что половина их пригодна под выращивание плантаций, и только другая половина пригодна для посадки леса. Наилучшим посадочным материалом являются отсортированные сеянцы 1/2-летнего итальянского тополя (1—214) и тополя гигантского.

Dr. Tóth K.: ERFABRUNGEN BEI DEM LANDWIRTSCHAFTLICHEN ANBAU VON PAPPELN FÜR DIE ZELLSTOFFPRODUKTION IM KOMITATE BACS-KISKUN

Die grössten Möglichkeiten für die Neuaufforstung bestehen im Lande im Komitat Bács-Kiskun. Hier kann bei der Durchführung des Programmes für den landwirtschaftlichen Anbau von Zellstoff-Pappeln binnen 10 Jahren mit 6620 ha Neupflanzungen gerechnet werden. Die gesamte Vor- und Endnutzungsholzmasse der zu begründenden Plantagen beläuft sich voraussichtlich auf etwa 860 000 fm. Von der Fläche, die vorher für den Anbau von Zellstoff-Pappeln vorgesehen war, erwies sich nur die Hälfte für die Plantagenwirtschaft geeignet, auf der anderen Hälfte werden herkömmliche Waldbestände begründet. Für Pflanzmaterial bewährten sich 1/2 jährige auserwählte Pflanzen der '1—214' und 'Robusta' am besten.

Az erdészeti termőhelyfeltárás szervezésének néhány alapvető kérdése

SZEPESI ANDRÁS

Az erdészeti termőhelyfeltárás célja, hogy a faállomány szempontjából vizsgáljuk és megismerjük azokat a tényezőket, amelyek annak növekedésére hatnak. Megismerjük a ható tényezők kapcsolatában fennálló törvényszerűségeket és azokra az ember szempontjából kedvező befolyást gyakoroljunk az erdőgazdálkodás keretén belül. Jelenleg és még hosszú távlatban döntően az erdőben megtermelt fatömeg mennyisége és minősége szempontjából igyekszünk befolyásolni a termőhelyi összhatást. Ez összehangolható az erdő egyéb szolgáltatásai iránt növekvő igények kielégítésével is.

A fahelyettesítő anyagok mind nagyobb térhódítása ellenére a faanyag iránti kereslet világviszonylatban állandóan növekszik. Különösen a farost-, cellulóz- és papíripar használ fel mind nagyobb tömegű faanyagot. Szakértők becslése szerint a rostrabontható faanyagban 1980—85-től hiány lesz a szovjetunióbeli és kanadai óriási fakészletek feltárása ellenére. A fahiány Európában még fokozottabb mértékben fog jelentkezni, mint a többi földrészen, mivel sűrűn lakott.

fakészletei már megcsappantak és fejlett kulturája folytán nagy fafogyasztó. Hazánk még európai viszonylatban is kedvezőtlen helyzetben van. Ismeretes, hogy faimportunk milyen súlyos tehertételként nehezedik népgazdaságunkra. A növekvő igények kielégítése és a faimport arányának csökkentése a hazai fatermesztés fokozását követeli meg.

A fatermékek előállításának növelésére hazánkban két járható út van:

- meglevő erdőterületen a termőhelyi adottságok maximális kihasználása útján növelni a megtermelt famennyiséget;
- új erdők telepítésével új területeket bevonni a fatermesztésbe.

Mind a meglevő erdőterületeken, mind az új erdők létesítésénél a termés-hozam szempontjából alapvető a termőhely ismerete. A faanyagprodukciónövelését célzó kezelés, állományátalakítás, fafajcsere, nemesítés, trágyázás egy adott területen a lehetőségek határának az ismeretét kívánja meg. Gazdaságtalanná, veszteségesse válik a befektetés, ha a helyi termőhelyi adottságok határára túlmenő cél érdekében történik. De ugyanúgy hiba, ha nem használjuk ki a termőhelyi adottságokat. A gazdasági döntések meghozatala előtt mérlegelni kell, hogy egy bizonyos költségráfordítástól milyen eredményt várhatunk. Esetünkben a *termőhelyi adottságok* ismerete szükséges ahhoz, hogy mérlegelni tudjuk az erdő termőképessége növelésének lehetőségeit és azt, hogy melyik az az optimális eljárás, amely a maximális nyereséget, vagy a legnagyobb fatömeget hozza az elérni kívánt célnak megfelelően.

Akár telepítésnél, akár felújításnál, vagy meglevő állomány nevelésénél a termőhelyi adottságokból kiindulva kell megállapítani a teendőket. Termőhelyi ismereteink és ezzel kapcsolatos döntéseink főként tapasztalatokra és érzésekre épülnek, de egyelőre semmilyen megbízható mérőszám nem fejezi ki erdőterületeink termőértékét. Az erdőszült területen a fatermési osztály ad ugyan tájékoztatást, de csak a meglevő állományra, s nem a termőhely termőértékére vonatkozóan. Az erdőtipológia elsősorban a természetű fafajokra ad számos utalást, de az erdőterület termőértékének a megbízható mérése ezzel sem biztosítható.

Jelenlegi ismereteink alapján a legalkalmasabb eljárás az adott területen számbajöhető termőhelyi tényezők számszerű vizsgálata és azok alapján a termőhely termőértékének a megállapítása. Ennek a legmegfelelőbb technológiája és rendszerbefoglalása ma még nyitott kérdés. A célravezető út a termőhelytípusok kialakítása és egy fafajnak ehhez kapcsolódó fatermőképességre utaló számértéke lesz, amelyből más fafajokra vonatkozó számértékeket is le lehet vezetni.

A mezőgazdaságban a termőhelyi ismereteken alapuló agrotechnikai eljárások, növénynevelés, trágyázás megkétszerezi, megháromszorozza a terméseredményeket. Erdészeti viszonylatban a realitásokat figyelembe véve ez természetesen nem várható, mert pl. mi az egész termelési időszak alatt (lassan növeknél 80—120 év) nem trágyázhatunk. De, hogy növelni tudjuk erdeink növedékét, az bizonyos. Arra a kérdésre, hogy hol, milyen mértékben és milyen legcélravezetőbb módszerekkel, csak a termőhelyi viszonyok ismerete ad feleletet. Minél egzaktabb ez az ismeret, annál inkább építhetünk rá.

Az ERTI 1968-ban lezajlott Tudományos Ülésszakán sok értékes előadás hangzott el a több fa termesztésének lehetőségeiről. Az előadásokból kitűnt, hogy főként a nemesnyáráktól és a gyorsan növekvő fenyőfajoktól remélhetünk nagy eredményeket a fatömeghozam növelése terén. Annak felmérése, hogy ezeknek a telepítése konkrétan mely helyeken lehetséges, csak a termőhelyfeltárás segítségével oldható meg. A termőhelyek pontos területi számbavétele teszi csak lehetővé, hogy megbízható számadatokkal támasszuk alá elképzeléseinket. Egyéb fafajok vonatkozásában is az állománycserekekkel, fafajcserekekkel

kapcsolatos javaslataink, erdőművelési technológiáink csakis a megbízható termőhelyi ismeretekre épülhetnek. Ennek megfelelően erőnkhez és lehetőségeinkhez mérten céltudatosan kell törekedni arra, hogy erdeink termőhelyi viszonyairól ésszerű ütemben, szervezett formában pontos adatok birtokába jussunk. Ki kell emelni annak fontosságát, hogy az egyes termőhelyek térképileg elhatárolt és kellő biztonsággal beazonosítható formában, területi számszerűségekkel legyenek megadva. A lehetőségek megbízható felmérését és konkrét tervezést csak arra lehet építeni.

Az erdősítési és erdőápolási munkák elszámolása is csak akkor lesz megnyugtatóan megalapozott és a termőhelyi adottságoknak megfelelően differenciált, ha megbízható erdőrészletenkénti termőhelyi ismeretre épül. Csak így biztosítható a népgazdasági és vállalati érdek egybehangolása. Az erdősítések dotációjában jelenleg a fafajpolitikai célkitűzések nem érvényesülnek kielégítően és a termőhelyi adottságok is csak igen nagy vonalakban jutnak kifejezésre. A következő években a fafajpolitikai célkitűzéseket is be akarják építeni az erdősítésekért fizetett összegbe. Ehhez tudni kell, hogy az egyes területeken, erdőrészletekben milyen fafajok és milyen művelési eljárások biztosítják tartamosan a legnagyobb értéket. Ehhez ugyancsak szükséges az egyes területek, erdőrészletek termőhelyi viszonyainak és termőhelyi értékének megbízható ismerete. A fafajok termőhelyi igényének az ismeretében be tudjuk sorolni azokat a fafajokat, amelyek az optimális terméseredményt adják. Ugyanakkor a termőhelyileg feltárt területeken megfelelő ösztönzőkkel biztosítható, hogy az erdőrészletek kitermelése és felújítása, az új erdők telepítése a népgazdasági igényekkel összhangban történjék. A lehető legreálisabb alapokra helyezve kell megoldani azt a kérdést, hogy az erdőt kezelő szerv ne legyen érdekelve abban, hogy a jó állományok kitermelését előtérbe helyezze egyrészt a jobb minőségű faanyag nyerése, másrészt a könnyebb felújíthatóság érdekében.

Erdeink állapotának leírását, a bennük rejlő lehetőségek felmérését, ennek alapján a feladatok megtervezését és a végrehajtás ellenőrzését az Állami Erdőrendezőségek végzik. Kézenfekvő, hogy a termőhelyfeltárást is az erdőrendezőségek feladatává kell tenni. Ennek eredményeit is az erdőrendezési apparátusnak kell kiértékelnie és az üzemterveken keresztül kell hasznosítani azokat. A termőhely adta lehetőségeket ott kell felmérni, ahol a feladatok megtervezése és ellenőrzése folyik. Tehát a megfelelő időben az erdőrendezőség útján kell biztosítani az üzemtervezéssel egybehangolt termőhelyfeltárást a több és jobb fa megtermelése érdekében.

Ezzel kapcsolatban már az elmúlt években is történtek az erdőrendezés részéről lépések. A több erdőrendezőségnél felállított talajlaboratórium a pontosabb termőhelyi adatszolgáltatást szolgálja az üzemtervekben. A további előrehaladás érdekében az erdészeti főhatóság az állami erdőrendezőségek műszaki irodájának keretén belül az erdőrendezési fejlesztési csoportot termőhelyfeltárási feladatok fejlesztésével is megbízta. Ezekkel a kérdésekkel a rendelkezésre álló idő és a lehetőségek keretén belül a csoport foglalkozott is. Munkánkban nagy segítségünkre volt az ERTI termőhelyfeltárási és nyárfatermesztési osztálya. *Dr. Babos Imre, dr. Járó Zoltán* és munkatársaik mindig készségesen álltak rendelkezésünkre hasznos tanácsaikkal.

Néhány kísérleti munka, többszöri megbeszélések és a gyakorlati szakemberekkel való kapcsolatok fenntartása mellett kialakítottunk egy olyan termőhelyfeltárási eljárást, amely az üzemtervezéssel szervesen összekapcsolható. Ezt alkalmasnak tartjuk arra, hogy megvitatásra a szakközönség elé terjesszük, kipróbáljuk és a szükséges módosítások elvégzése után gyakorlati bevezetésre ja-

vasoljuk. Ebbe beépíthető a termőhelytipológia is, amelynek kidolgozásán az ERTI kutatók dolgoznak.

A jelenlegi helyzetünk nem teszi még lehetővé, hogy a termőhelyfeltárást egységes módszerrel az egész ország területén megindítsuk és néhány éven belül az egész erdőterület termőhelyi viszonyai rendelkezésre álljanak. Számolnunk kell azzal a lehetőséggel, hogy a termőhelyfeltárást továbbra is részben elszórtan, nem egységes erdőtömbökre terjed ki. Cél az, hogy még ebben a formában is szervezethez, egységes alap legyen és a különböző szinteken való felhasználás lehetőségét tartalmazza. Ennek megfelelően a termőhelyfeltárási módszer tervezetünk *Király László* javaslatára a termőhelyfeltárást különböző fokozatait teszi lehetővé. Nevezetesen: 1. termőhely leírás; 2. természetes erdőtípus meghatározás; 3. természetes erdőtípus térképezés; 4. részletes termőhely vizsgálat; 5. termőhely térképezés. A 2. és 3. módszer közvetett termőhelyfeltárási módszer. A módszer szerkezeténél fogva alkalmas arra, hogy a különböző fokozatokat egybehangolja, és ami a legfontosabb, biztosítsa, hogy az egyik fokozat eredményei ne vesszenek el a másik számára. Alapvető célnak tekintjük, hogy ahol termőhelyfeltárást történt, annak helye beazonosítható formában térképileg rögzítve legyen, beleértve a területi kiterjeszkedést is. Megállapításai az érdekeltek számára mindenkor hozzáférhető helyen legyenek tárolva. Továbbá bármilyen megkívánt egységre (erdészet, erdőgazdaság, országos szint) nézve gépi eljárással kiértékelhetőek legyenek. Résztermőhely-feltárást esetén az beilleszthető, ill. kiindulópont legyen a későbbi termőhelyfeltáráshoz.

Amíg nem áll rendelkezésre az üzemtervezéssel egybekötött teljes területű termőhelyfeltáráshoz a szükséges munkaerő-kapacitás, addig a résztermőhelyfeltárást azokra a területekre (erdőrészletekre) kell kiterjeszteni, ahol a termőhely ismeretére az üzemtervi időszakban a legnagyobb szükség van. Ezek mindenekelőtt a telepítéssel, felújítással, állománykiegészítéssel, pótlással érintett erdőrészek. Erdősítésnél kiemelve a telepítés, állományátalakítás, fafajcsere esetét, ahol minden esetben a részletes termőhely-vizsgálatot kell elvégezni. Továbbá azokban, amelyekben valamilyen különleges cél érdekében a szokásos erdőművelési eljárástól el akarunk térni. (pl. nagyértékű késelési, hámozási rönknevelése.)

Végül is célszerű megvizsgálni, milyen reális lehetőségei vannak a termőhelyfeltárást megkezdésének és ütemezésének az erdőrendezés területén.

1970-ig a főfeladat az üzemtervezetlenség felszámolása, 1975-ig pedig az érvényes üzemtervekkel való teljes ellátottság. 1970-ig a jelenlegi üzemtervező létszámot szinte teljes egészében lekötik az üzemtervi munkák. Addig az időpontra jelentős hányadban olyan területeken kell dolgozni, amelyekről még nem készült üzemterv és ezek a területek szétszórtságuknál fogva is igen munkaigényesek. Így teljes üzemtervi területekre kiterjedő részletes termőhely-feltárást 1970-ig nem, vagy csak jelentéktelen kiterjedésben számíthatunk. Természetesen azt már most is biztosítani kell az üzemtervekben, hogy minden előírt erdőművelési a helyi viszonylatban megbízható termőhelyfeltárást valamelyik fokozatára épüljön.

1970-től viszont még a jelenlegi erdőrendezői létszámmal számolva is megváltozik a helyzet. 1971-től előreláthatóan már üzemtervi megújítás folyik és az üzemtervezés visszatér a zömmel nagy tömbökben levő állami erdőkbe. Ugyanakkor számíthatunk arra, hogy a fotogrammetria 1971-től az üzemtervi térképek előállításában már jelentős arányban bedolgozik. Itt még megemlítem azt is, hogy számottevő támogatás és időmegtakarítás volna az üzemtervező kapacitás részére, ha az üzemtervezést megelőző évben az erdő külső és belső határ-

jeleinek a megújításáról az erdőrendezés felügyeleti részlege az erdőgazdasággal együtt gondoskodna és egyben az üzemtervezőnek tiszta birtokpolitikai viszonyokat adna át.

Mindezek az üzemtervező létszám egy hányadát felszabadíthatnák az üzemtervezéssel egybekötött termőhely-feltárássra. Tehát 1971-től kezdve már meg tudnánk indítani az üzemtervezéssel egybekötött teljes területű termőhelyfeltárást. Ekkor már a termőhelyfeltárási útmutató tervezetünkben kötelezően előírt részletes termőhely-vizsgálaton túlmenően nagyobb erdőkomplexumok (erdészetek) termőhelytérképezésére is sor kerülhet. Elsősorban azokon az üzemtervezésbe vont területeken kell a teljes területre kiterjedő részletes termőhelyfeltárást elvégezni, ahol nagy százalékot foglalnak el a leromlott állapotú erdők, vagy ahol nagy arányban számolhatunk fafajcserével, (pl. cserések lecserélése tölgyesekre, hegyvidéken gyorsannövő fenyőfajok, síkvidéken a nemesnyárok nagyarányú telepítési terve.) A sorrendiséget illetően a teljes területre kiterjedő részletes termőhelyvizsgálatot és térképezést elsősorban az állami erdőgazdaságok által kezelt erdőkben végeznénk, mivel egyrészt ott vannak a legtermékenyebb erdeink, másrészt ott biztosított leginkább a termőhelyfeltárási eredményeinek a hasznosítása.

A továbbiakra vonatkozóan ki kell tűzni a célt, hogy 1975-től az üzemtervi felvételhez minden erdőben teljes területű termőhelyfeltárási és térképezési is kapcsolódjék. Ez már az üzemtervezésben és termőhelyfeltárási munkák létszámának a növelését igényelné. Ezzel biztosítani tudnánk, hogy 1985-re az összes erdőterületünkről megbízható termőhelyi adatok és termőhelyi térképek álljanak rendelkezésünkre.

Összefoglalva az elmondottakat, a termőhelyfeltárási munka a jövőben szükséges része és fontos segítőeszköze lesz az erdőgazdasági tevékenységnek és azt az üzemtervi munkával összekapcsolva kell elvégezni. Ezzel új utakat találunk az egyik fontos népgazdasági kincs, az erdő értékének a megővésére és emelésére.

Сеневи А.: НЕСКОЛЬКО ОСНОВНЫХ ВОПРОСОВ ОРГАНИЗАЦИИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЛЕСНЫХ УСЛОВИЙ МЕСТОПРОИЗРАСТАНИЙ.

Оценка и расчёт увеличения производства древесины и лесоводственные приёмы будут соответственно обоснованными только при знании условий местопроизрастания. Есть необходимость, чтоб по всей стране применялись единые принципы определения условий местопроизрастаний. Определение условий местопроизрастаний наиболее эффективно можно осуществить по производственным планам. Группа развития государственного лесостроительства несколько лет занимается вопросами определения условий местопроизрастаний и она выработала способ определения условий местопроизрастаний, который предлагается к общему применению. Выработан листок съёмки условий местопроизрастаний, применимый для машинной обработки данных определения условий местопроизрастаний.

Szepesi A.: EINIGE GRUNDSÄTZLICHE FRAGEN DER ORGANISIERUNG DER FORSTLICHEN STANDORTSERSCHLISSUNG

Die Steigerung der Holzproduktion sowie die Beurteilung und Abrechnung waldbaulicher Massnahmen können nur in der Kenntnis des Standorts entsprechend begründet werden. Dazu ist aber die Organisierung der Standorterschliessung auf Landesebene nach einheitlichen Grundsätzen nötig. Die auf der Standorterschliessung beruhenden Anforderungen können am wirksamsten durch die forstwirtschaftlichen Betriebspläne zur Geltung gebracht werden. Die Arbeitsgruppe für Entwicklung des Staatlichen Forsteinrichtungsamtes befasst sich seit einigen Jahren auch mit den Fragen der Standorterschliessung; es wurde eine Erschliessungsmethode entwickelt, deren Einführung auf Landesebene vorgeschlagen wird. Für die Arbeiten der Standortserkundung wurde ein einheitliches Erhebungsblatt erarbeitet, das auch für eine maschinelle Datenverarbeitung geeignet ist.